

қызметтер спектрін кеңейту бағытындағы тұрақты жұмыс қажеттілігінің алдына қояды. Осыған байланысты көптеген банктер үшін электрондық қызметтерді дамыту жай ғана өзекті жаңалыққа емес, Қызметтің стратегиялық бағытына айналды. Сарапшылардың пікірінше, бизнесті жүргізудің электрондық тәсіліне көшу-заманауи банк ісіндегі ең елеулі үрдістердің бірі.

Кілт сөздер: Депозит, банкнота, монета, айырбас, чек, несие, валюта.

Қазіргі таңда нарықтық экономикада банктікжүйенінрөлі ерекше. Банк жүйесі- жалпы ақша-кредит тетігі шеңберінде әрекет ететін Ұлттық Банктер мен кредиттік ұйымдардың әртүрлі түрлерінің жиынтығы. Банк жүйесі орталық банкті, коммерциялық банктер мен басқа да несие-есеп айырысу орталықтарының желісін қамтиды. Орталық банк мемлекеттік эмиссиялық және валюталық саясатты жүргізеді, резервтік жүйенің өзегі болып табылады. Коммерциялық банктер банк операцияларының барлық түрлерін жүзеге асырады.

Банктік жүйе – нарықтық экономиканың ең маңызды және біртұтас құрылымдарының бірі. Банктер халық шаруашылығы қызметінің барлық деңгейіндегі басқарумен тікелейбайланысты болады. Банктікжүйеніңнегізгі мақсаты – несиелікмеханизмдіжетілдіру, ақша массасын реттеудегіәдістерінжетілдіру, есеп айырысуды тездету және төлем тәртібін сақтау болып табылады.Банктік жүйе елімізде қалыптасып, экономиканың ең маңызды және басты секторына айналды. Оның әр түрлі саясаттары арқылы экономиканы өтпелі кезеңнен алып шығып, экономикалық өсуге ықпалы зор.

Электрондық есептер интернет желісінде қолдануымен (интернет-Банк) және жаңа Қазақстандық банк түрлеріне қатысты өзге электрондық банк қызметін ұсынады. Сонымен қатар, инновациялық қызметті іске асыру соммасы біздің мемлекетте тек қалыптастыру сатысында ғана, ал қазіргі кезде электрондық есеп жүйесі басқару банк шотында банктік карталар дүниежүзілік елдерде өшірілген құрал-жабдықтар ретінде қарастырылады, ал есептердің өзі халықаралық мінездемеге ие болды. Қазақстан банкінің халықаралық карталық жүйесіне қызығушылығы кездейсоқ емес. Мұндай банктік карталарды шығару дүниежүзілік банк қызмет жүйесін интегралдайды, банктің іскерлік имиджін көтереді және нарықты басып алу мен клиентураны іске тартуды қарастырады. Мамандардың айтуы бойынша халықаралық карталық жүйесіне қатысу кредиттік ұйымдарға жаңа батыс банктік технологияларымен басқаруға мүмкіндік береді, сонымен қатар үлкен масштабты инфрақұрылымды есептеуді қолдануға мүмкіндік береді.Электронды банктің қолайлығы: үйде отырып несие алуға, екінші адамға ақша жіберуге, комиссияндық төлемсіз төлем жасауға,банктағы кезекті күтпей қолайлы қызметтерді жасауға, дүкендерде төлем жасауға ыңғайлы.

Электрондық банк – бұл банк шоттарын, электрондық әмияндарды қашықтықтан және қауіпсіз басқаруға, банк қызметкерінің қызметіне жүгінбестен ақша қаражатымен операцияларды жүзеге асыруға мүмкіндік беретін жоғары технологиялық көпфункционалды қабық. Қаржы саласында электрондық ақшаға бірыңғай және әмбебап анықтамалар жоқ. Кейбір төлем жүйелері оларды титулдық белгілер деп атайды, басқалары – E-money. Бірақ, әрине, банктегі электрондық ақша алдын ала төленген нақты қаражатпен қамтамасыз етілген және оларға материалдық мәнде баламалы. Электрондық ақшаның айналымы желідегі төлем жүйелерінде көзделген. Қалғаны, операциялар нақты ақша қаражатына ұқсас. Олар тауарлар мен қызметтерді төлейді, контрагенттердің шоттарына аударады, сақтайды, инвестициялайды, сондай-ақ жүйеден нақты қолма-қол ақшаға шығарады. Интернет-банкинг жұқа клиент технологиясын пайдалана отырып, банк-клиент жүйесі бойынша жиі қол жетімді. Әдетте, интернет-банкинг қызметтері: шоттар бойынша үзінді көшірмелер; банктік өнімдер (депозиттер, несиелер, ПИФ және т. б.) бойынша ақпарат беру); депозиттер ашуға, несие алуға, банк карталарын және т. б. өтінімдер; банк картасына ішкі аударымдар; Басқа банктердегі шоттарға аударымдар; Ұ құралдарды айырбастау; Қызметтерді басқару үшін жеке кабинет; Қазіргі заманғы банктер жеке тұлғаларға Халықаралық валюта және қор нарықтарына (интернет-трейдинг) қол жеткізуге мүмкіндік беретін брокерлік қызметтерді дамытудың жаңа перспективалық бағытын игеруде.

Интернет-банкинг қауіпсіздігінің маңызды қасиеті бір реттік парольдердің көмегімен транзакцияларды растау болып табылады(трафикті ұстап қалу қаскүнемге қаржыға қол жеткізу мүмкіндігін бермеуі үшін). Серверді ауыстырудың теориялық мүмкіндігі әлі де қалады, алайда мұндай алаяқтықты жүзеге асыру өте қиын.

Мысалы, қазіргі кезде электронды түрде Caspi банк жиі қолданылуда. Электронды түрде жүзеге асырылатын қызметтер түрі:

1) Электрондық төлем қызметтері – электрондық банктік қызметтерді жүргізуге байланысты

- 2) Электрондық банктік қызметтер – клиенттің өзінің банктік шоттағы (шоттарындағы) ақша сомасы туралы ақпарат алу;
- 3) Банктік шот бойынша жүргізілген операциялар, төлемдер мен ақша аударымдарын жүзеге асыру;
- 4) Банктік шотты (шоттарды) ашумен немесе жабумен және банктік телекоммуникациялар желілері бойынша, спутниктік байланыс немесе өзге де байланыс түрлері;
- 5) Ақпараттық қызметтер – Банктің ұсынуымен байланысты электрондық банктік қызметтер
- 6) Клиентке оның банктік шоттары бойынша ақша қалдықтары мен қозғалысы туралы, жүргізілген төлемдер туралы ақпарат
- 7) Ақша аудару, банктік қызметтерді ресімдеу, картаны шығару және қайта шығару
- 8) Банк шотына төлем тапсырмасы, төлем тапсырмасы арқылы нұсқау беру;
- 9) Байланыс арналары, терминалдар, ұтқыр байланыс арналары арқылы банктік шотқа ақша аудару қосымшалар;
- 10) Шартта және банктік қарыз шартында көзделген өзге де электрондық банктік қызметтер клиентпен жасалған қызмет көрсету.

Қорытындылай келе, интернет-банкинг-бұл банк көрсететін жаңа қызмет емес, клиентке қызмет көрсету нысанының өзгеруі ғана. Мұнда телефон немесе пейджер бойынша қызмет көрсетуге ұқсас болады. Банк желіде жүзеге асыратын операциялар-бұл өзінің стандартты бөлімшелерінде көрсетілетін операциялар. Олар клиентпен қарым-қатынастың интерактивті формасымен ғана ерекшеленеді.

Әдебиеттер тізімі

1. https://studme.org/50185/informatika/elektronnye_bankovskie_uslugi
2. <https://7kun.kz/ekonomikada-y-bankterdi-m-ni-men-r-li>
3. <http://g.engime.org/kaspi-bank-a-elektrondi-asha-jjesini-erejesi.html>
4. <https://kaspi.kz>

Банк секторын цифрлық трансформациялау бағыттары

А.Ж. Тиштықбаева

Қаржы кафедрасының аға оқытушысы, э.ғ.м.

arnagul@mail.ru

Академик Е.А. Бөкетов атындағы Қарағанды мемлекеттік университеті

Түйіндеме: Қазіргі жағдайда банк секторын цифрлық түрлендіру цифрлық экономикаға айналу процесінің ажырамас бөлігі болып табылады. Қаржы-несиелік ұйымдарды сандық түрлендірудің негізі оңтайлы цифрлық стратегия болып табылады, оны әзірлеу және жүзеге асыру белгілі бір ұйымның ерекшеліктерін ескеруді талап етеді. Мақалада банк секторын цифрлық түрлендірудің әртүрлі тәсілдері талданады және ұйымның белгілі бір құрылымдық элементін түрлендірудің әртүрлі қажеттіліктеріне сәйкес оларды қолдану перспективалары бағаланады.

Кілт сөздер: Цифрлық трансформация, қаржы-несиелік ұйымдар, банк секторы, сандық технологиялар, сандық стратегия, цифрлық экономика.

Цифрландыру – бәсекеге қабілетті экономиканы дамытуды және халқының тұрмыс сапасын жаңа деңгейге көтеруді мақсат тұтқан әлем мемлекеттері жаппай ұстанып отырған тренд. Аталған айтулы үрдіске ілеспеген, ең бастысы бел шешіп кіріспеген жағдайда, мемлекеттің болашағы бұлыңғыр болатындығы сөзсіз. Ендеше ҚР Президенті Н.Ә. Назарбаев 2017 жылғы 31 қаңтардағы «Қазақстанның үшінші жаңғыруы: жаһандық бәсекеге қабілеттілік» атты Жолдауында «Цифрлы Қазақстан» мемлекеттік бағдарламасын жасаудың қажеттілігін айқындап берді: «... Біз цифрлық технологияны қолдану арқылы құрылатын жаңа индустрияларды өркендетуге тиіспіз. Бұл – маңызды кешенді міндет. Елде 3D –принтинг, онлайн-сауда, мобильді банкинг, цифрлық қызмет көрсету секілді денсаулық сақтау, білім беру ісінде қолданылатын және басқа да перспективалы салаларды дамыту керек. Бұл индустриялар қазірдің өзінде дамыған елдер экономикаларының құрылымын өзгертіп, дәстүрлі салаларға жаңа сапа дарытты. Осыған орай, Үкіметке «Цифрлы Қазақстан» жеке бағдарламасын әзірлеуді және қабылдауды тапсырамын. ... Цифрлық индустрияны дамыту басқа